

Краеведската тема в изданията на Народна библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново в началото на 21-ви век

доц. д-р Александър Ковачев
Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“

Local lore studies in the National library „P. R. Slaveykov“ – Veliko Tarnovo’ publications in the early 21st century

Prof. Dr. Alexander Kovachev
St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo

Abstract: *The article considers the publications of National library „P. R. Slaveykov“ – Veliko Tarnovo, in the period 2001–2022 y. inclusive. The aim is to apply bibliometric analyses of personal bibliography, publications for local lore studies; other forms of bibliography.*

Keywords: *National library „P. R. Slaveykov“ – Veliko Tarnovo – publishing activities; Bio-bibliography, bibliography, local studies, The Twentieth and First Century*

Резюме: Пълно изследване на книжовната издателска дейност от името на Народна библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново, за периода 2001–2022 г. включително. Целта е да приложи библиометричен анализ на персоналните библиографски указатели, краеведски публикации; други видове библиографии.

Ключови думи: Народна библиотека „П. Р. Славейков“ – Велико Търново – издателска дейност; Био-библиографии, библиографии, краеведска тема; Двадесет и първи век.

Историческия период по създаване, утвърждаване и укрепване на Търновската публична библиотека, определено може да се твърди, че е проучен отлично, обнародван с достатъчно ясни, точни сведения и остава за поколенията в миналия 20-ти век¹. Още

¹ ИВАНОВА, Калина. От първите стъпки до днес = From The First Step Until Today : Хроника на Нар. библ. „П. Р. Славейков“ – Велико Търново = Chronicle Of Public Library „P. R. Slaveykov“ – Veliko Tarnovo / Състав. Калина Иванова ; Ред. и авт. Иван Александров ; Прев. Диана Демирева. – В. Търново : Нар. библ.

повече, че повод и тема на настоящата конференция „Библиотеки, четене, комуникации“ (17–18 ноември 2022 г.), е да отбележим нейният 100 годишен юбилей, от учредяването на Великотърновската библиотека „П. Р. Славейков“ за народна (1921 г.–2021 г.).

Държа да отбележа, че в страни от вниманието ми е, сходна 100 годишнина, когато в 1877 г. в град Велико Търново е основана читалня за вестници и списания, а двадесет години по-късно е създадена и открита Народна библиотека „П. Р. Славейков“. Заслужен факт е, публикуваният през 1989 г. библиографски указател със същото наименование: „100 г. Народна библиотека – Велико Търново“, съставен от библиотекари на Справочно-библиографски отдел – Христина Карамихова², с редактор ст. н. с. Марин Ковачев. Обемът се състои от 87 страници, неголям за времето си, но изключително богат на фактологична информация за дейността на библиотеката, на отдела, който указател се използва и до днес.

Малко повече от 30 години по-късно (2022 г.), след отпечатване на споменатата библиография, реших да се посветя отново на тази така важна и значителна по същество, за работата на библиотеката тема, а именно: Издателска дейност на библиотека „П. Р. Славейков“ в началото на 21-ви век.

Цел на настоящата разработка е: да установя количествените параметри на издадените книги от името на Народна библиотека „П. Р. Славейков“ в началото на 21-ви век. Да проследя присъствието в тях на библиографската и краеведската тема. Под понятието „библиографска тема“ в конкретния случай, имам предвид определението за трите групи местни дейци и тяхната връзка със съответния край, по начинът по който те са дефинирани в специализираната литература.

За постигане на тази цел определям хронологични граници от 2001 г. до 2022 г. включително. Имам предвид, че издирените заглавия са изработени преди всичко от библиографи-информатори от отделите „Справочно-библиографски“ и „Краезнание“, кои-

---

П. Р. Славейков, 2013. – 240 с.

² КАРАМИХОВА, Христина. [100] години Народна библиотека – Велико Търново : Библиогр. указ. / Състав. Христина Карамихова ; Ред. Марин Ковачев ; Худож. Марчо Караджов. – В. Търново : Нар. библ. П. Р. Славейков, 1989. – 87 с.

то работят съвместно, с техни последователи още от 60-те години на 20-ти век. Традиция също достойна за отбелязване и признание.

От съставената в двата отдела, работна библиографска справка, установявам че заглавията са 68 на брой. Допускам, че съществуват и други, които по една или друга причина не са регистрирани в библиотеката или в списъкът, който притежавам и остават извън посочената цифра. Например научният сборник „Библиотеки, четене, комуникации“ присъства едва с осем тома, а за изследвания период мисля, че те трябва да бъдат значително повече. При относително старателен преглед, може да се говори, че при 45 от тях е налице библиографска и краеведска тема. Уточнявам че под термина „относително старателен преглед“, разбирам, че издирванията да са направени по библиографски източници (а не „de visu“, както е редно да бъде). Този факт съществено затруднява процесът, да се установи доколко определено произведение е изцяло с краеведско съдържание; с частично краеведски сведения или с известни позовавания и загатвания.

Ще проследя издирените заглавия в хронологична последователност, в две групи: по реални белези (лица за които са съставени био библиографии, за исторически личности и местни дейци, за селища, в чест на годишнина от рождението на деец или създаването на учреждение). Втората група публикации класифицирам по формални белези: години в които са отпечатани най-голям брой книги; години с най-малко заглавия; години за които въобще липсват сведения, предвид на поставените критерии и пр.

Био библиографиите, изработени в чест годишнини на местни дейци и учени са 6 броя. Преди всичко преподаватели от Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“.

Професорът по възрожденска литература, впоследствие и академик Иван Радев³ присъства с три библиографии (съответно

³ ЧАЛЪКОВА, Петранка. Проф. Иван Радев : Биобиблиогр. / Състав. Петранка Чалъкова. – В. Търново : Нар. библ. П. Р. Славейков : Унив. изд. Св. св. Кирил и Методий, 2003. – 140 с. ; РАДЕВА, Анастасия. Академик Иван Радев : Библиогр. / Състав. Анастасия Радева. – В. Търново : Нар. библ. П. Р. Славейков, 2013. – 240 с. : с ил., портр. ; РАДЕВА, Анастасия. Академик Иван Радев : Библиогр. / Състав. Анастасия Радева. – В. Търново : Нар. библ. П. Р. Славейков , 2018. – 232 с. : с ил.

през годините 2003, 2013, 2018). Следва персонална библиография за професорът по български фолклор Анчо Калоянов⁴. Тя е съставена от Анастасия Радева и Илиана Тодорова, отпечатана през 2017 г. Друг професор, отново от Филологически факултет на университета е професорът по история на българската литература Сава Василев⁵ изпълняващ и длъжността директор на университетска библиотека. Съставена е от авторски колектив – Даниела Върбанова и Диана Симеонова от Централна библиотека при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ и Анастасия Радева от библиотека „П. Р. Славейков“. Годината на издаване е 2017 г., в обем от 296 с.

По повод 50-годишнината от рождението на нашият колега, писателят, университетски преподавател, книговед – доцент Лъчезар Георгиев, бивша студентка към катедра „Библиотекознание и масови комуникации“ – Магдалина Миланова, съставя био библиографски указател за бъдещия професор Георгиев⁶. Обемът е в 180 страници, което съвсем не е малко за такъв вид труд и такава „крехка“ годишнина за библиографиране. Отпечатан е в 2006 г.

През следващата 2007 г., библиотеката издава още една био-библиография за местен деец. Творчеството на класикът в българската проза, новатор в жанровете на философския и историческия роман, анималистичната проза, писателя Емилиян Станев⁷ (2007 г.) е съставен и систематизиран в отлично изработена структурна схема, от завеждащият отдел „Краезнание“ – Живка Радева. Трудът е особено ценен, като се има предвид „пъстрата“ биография, неговата цялостна белетристична дейност, завиден обем от 388 страници.

⁴ РАДЕВА, Анастасия и др. Професор Анчо Калоянов : Библиогр. / Състав. Анастасия Радева, Илиана Тодорова; Ред. и увод. статия Иван Александров. – В. Търново : Нар.библ. П. Р. Славейков, 2017. – 63 с. : с портр.

⁵ ВЪРБАНОВА, Даниела и др. Био-библиогр. на проф. д-р Сава Василев / Състав. Даниела Върбанова, Диана Симеонова, Анастасия Радева ; Ред. Иван Александров.. – В. Търново : Нар. библ. „П. Р. Славейков“, 2017. – 296 с.

⁶ МИЛАНОВА, Магдалина. Лъчезар Георгиев : Био-библиогр. / Състав. Магдалина Миланова ; Предг. Иван Александров. – В. Търново : Фабер, Регион. библ. П. Р. Славейков, 2006. – 180 с. : с ил.

⁷ РАДЕВА, Живка и др. Емилиян Станев (1907–2007) : Биобиблиогр. / Живка Радева ; Ред. Радка Пенчева. – В. Търново : Нар. библ. П. Р. Славейков; Велико Търново : Къща-музей Емилиян Станев, 2007. – 388 с.

Последен в групата на персоналиите прикнижна библиография е Васил Попов⁸. Годината на издаване отново е 2007 г., съставител Анастасия Радева, в доста по-скромни рамки – 33 страници. Поместена е в книгата на Иван Станков „Васил Попов. Релативизъм и полифонизъм“.

Учудващо впечатление прави, че от целият брой на публикации, само две са посветени на исторически личности. Първата е за възрожденецът Никола Златев⁹ през 2011 г., а втората е за търновския благодетел хаджи Минчо¹⁰ през 2021 г. и на неговия съдружник хаджи Николи.

Проследявам книгите, предвид критерият – „основно краеведски публикации“, посветени на месни селища и откривам само четири на брой. Две от тях са за близкото до Велико Търново село Джулюница¹¹. Първата е със заглавие „Живи спомени“, издадена през 2013 г., в която Георги Калчев разказва фрагменти от историята на населеното място. Съставител е директорът на библиотека „П. Р. Славейков“ – доц. д-р Калина Иванова.

Втората е от Георги Георгиев¹², озаглавена „Наша мила родна Джулюница“, в твърде голям обем от 616 страници. Уводната статия отново е от доц. Иванова,

Тук е мястото да отбележа интересен библиографски указател за град Елена и Еленския крайна. Състои се от 342 страници, отпе-

⁸ РАДЕВА, Анастасия. Васил Попов : Библиогр. / Състав. Анастасия Радева. // Станков, Иван. Васил Попов : Релативизъм и полифонизъм / Иван Станков. – В. Търново, 2010, с. 261–294.

⁹ ЗЛАТЕВ, Никола. Възрожденецът Никола Златев : Музикант, аптекар, фотограф / Никола Златев ; Под общ. ред. на акад. Иван Радев. – В. Търново : Нар. библ. П. Р. Славейков, 2011. – 104 с. : с ил.

¹⁰ ЗМЕЙ Горянин. Звезда керванджийка : Повест за хаджи Минчо от Търново / Светлозар Актентиев Димитров ; Ил. Дешка Денева. – В. Търново : НБ П. Р. Славейков, 2021. – 176 с. : с ил.

¹¹ КАЛЧЕВ, Георги. Живи спомени : Фрагменти от историята на с. Джулюница / Георги Калчев ; Състав. Калина Иванова. – В. Търново : Нар. библ. П. Р. Славейков, 2013. – 232 с. : с ил.

¹² ГЕОРГИЕВ, Георги Йорданов. Наша мила родна Джулюница : История : От Язъ през Гея до Бяла Крава и Лъга / Състав. Георги Георгиев ; Уводна статия Калина Иванова. – В. Търново : Нар. библ. П. Р. Славейков , 2019. – 616 с. : със сн.

чтан през 2021 г. Съставител е Христо Станев¹³, под редакцията на Светлана Михайлова, щатен краевед в библиотека „П. Р. Славейков“.

Последната книга от групата за конкретни селища е в стихове; в случая със скромни размери (88 с.), озаглавена „Драганово в шрихи“.¹⁴ Тя е дело на бившия директор на библиотеката Иван Александров, съвместно с Йордан Атанасов, издадена през 2016 г.

Като анализирам издателската продукция на Народна библиотека „П. Р. Славейков“, за приетите хронологични граници 2001–2022 г., предвид формалните белези, отговарящи за изпълнението на целта в настоящата разработка, установявам достатъчно пъстра картина. Съществуват голямо количество, по които не винаги е възможно да се установи принадлежността на определено заглавие към някоя от групите или не, защото количеството на книжовната продукция затруднява нейната обозримост. Не винаги са налице предпоставки за преглеждането на книгите „de visu“.

Какво показва статистиката на цифрите?

Допълнително уточнявам, че ако се наложи следващо библиографско издирване, резултатите от него е възможно да бъдат различни от тези за момента, предвид справочно-библиографския апарат на библиотеката, квалификацията на библиотечно-информационния специалист и пр. странични фактори, на които не е редно да се спирам.

- Най-голям брой книги са издадени през годините: 2014 г., 2017 г., 2020 г., по **пет** заглавия в година.
- На второ място, по **четири** книги в година са: 2015 г., 2018 г., 2019 г., 2021 г.
- По **три** книги в година: 2010 г., 2016 г.
- През 2006 г., издадените книги са **две**.
- По **един** брой са: 2001 г., 2002 г., 2003 г., 2007 г., 2011 г., 2022 г.

¹³ СТАНЕВ, Христо. Град Елена и Еленският край : Библиогр. [1850–2008] / Състав. Христо Станев ; Ред. Светлана Михайлова ; Предг. Иван Александров. – В. Търново : Фабер, Община Елена, Нар. библ. П. Р. Славейков, 2010. – 342 с.

¹⁴ АЛЕКСАНДРОВ, Иван и др. Драганово в шрихи : Стихове / Състав. и авт. статия Йордан Атанасов, Иван Александров; Худож. Иван Бочев. – В. Търново : Нар. библ. П. Р. Славейков, 2016. – 88 с. : с ил.

Не откривам присъствие на каквито и да е по вид и съдържание произведения, обект на изследване в настоящата разработка в годините: 2004 г., 2005 г., 2008 г., 2009 г., 2012 г., 2013 г.

Време е да изясня, къде е мястото на сборникът „Библиотеки, четене, комуникации“, сред останалите книги. Той съдържа докладите на участниците в ежегодната научна конференция с международно участие, организирана от Народна библиотека „П. Р. Славейков“ и катедра „Книгоиздаване и библиотечно-информационно дейности“ (както е последното и наименование), при Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“.

Основна цел на сборника е, да публикува предварително заявени доклади на участниците в конференцията, а не статии и студии на краеведски теми. Понякога се случва, някое от подзаглавията на конференцията (достигат и до три броя), да намеква и за краеведски елементи, като например чествания на годишнини от изявени учени, местни дейци, възрожденски деятели, учреждения от областта като: читалища, училища, паметници, чешми, градския часовник и пр., но всичко това съвсем не означава, че е краеведски.

В Политематична-та сесия, където се изявяват голям брой български и чуждестранни специалисти, са отразени доклади за конкретни библиотеки, за музеи, за архивни учреждения и пр. Това обаче не ми дава основание да приема, че сборникът е по вид краеведски, а напротив. Предоставена е трибуна за изява на лица, които не са само библиотечно-информационни специалисти, учени от академии, университети, висши училища. Хора с научни степени и научни звания, занимаващи се не с библиотекознание, библиография, книгознание и пр., а всеки в своята област на познание.

Поради тази причина, в общата численост на публикациите, които проследявам до момента, причислявам и сборникът „Библиотеки, четене, комуникации“, въпреки че той е представен едва с осем тома за годините: 2014–2021 г. включително, а те би трябвало да бъдат много повече.

Излишно е, в традиционно приетия към такъв вид разработки, списък на „Използвана литература“, да прибавям цитирани всички онези заглавия, включени в библиографската справка пре-

доставена ми от отделите „Справочно-библиографски и „Краезнание“. Това би „натоварило“ излишно обемът и няма да е коректно, да се включа в първоначално поставените от организаторите на конференцията и от издателя изисквания.

От представените до момента факти, като например: цитирани под линия на същата страница био-библиографски указатели, краеведски библиографии, други публикации на краеведски теми, сборници с доклади от научни конференции и др. п.

Първо: Основателно твърдя, че издателската дейност на Народна библиотека „П. Р. Славейков“ – В. Търново, за периодът 2001–2022 г., е представена с голямо количество от заглавия – 68 на брой, извлечени от справката, дело на специалистите от отделите „Справочно-библиографски“ и „Краезнание“. Не е изключено да съществуват и други, но те да не са отразени. Определящо значение тук е, големината и местонахождението на населеното място – град Велико Търново, където живеят значително по-малко от 100 000 жители, но има два университета – граждански и военен.

Второ: Прави впечатление, че броят на издадените от библиотеката книги, по съдържание и тематика е особено разноцветен: сборници със стихотворения, учебници, учебни помагала, книги за исторически и съвременни герои, летописи, произведения за деца и пр. и пр., успоредно с онези, предмет на анализ в настоящата разработка.

Трето: Може би, поради активното участие и водещ център на библиотеката, в краеведско обединение „Мизия“, както и присъствието на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, значителен на брой книги са посветени именно на темата, която си поставих да разработя в началото на изследване и с която считам че се справих успешно.

В заключение, пожелавам на целия екип от библиотечно-информационни специалисти на Народна библиотека „П. Р. Славейков: още по-голям стремеж към нови творчески успехи, ползотворна работа, да продължават да издават книги за всички категории читатели, не само на книжен, но и на електронен носител.

Честит стогодишен юбилей колеги!